

Az Év Levéltári Kiadványa és Kiállítása 2022

Az idei évben is Budapest Főváros Levéltára (BFL) látta vendégül az Év Levéltári Kiadványa és Kiállítása díjátadó ünnepség győzteseit, résztvevőit és érdeklődőit. A rendezvényre 2023. április 17-én került sor. A Magyar Levéltárosok Egyesülete elnöke, Kenyeres István bevezetőjében kiemelte, hogy a több mint egy évtizedes múltra visszatekintő verseny kategóriáin idén némiképp változtattak. Az online publikációk kategóriában hárman, a szakmai kiadványokban tízen, az ismeretterjesztő publikációkban szintén hárman, a kiállítások kategóriában pedig négyen neveztek. A dicsőség mellé az első, második és harmadik helyezettek egy 75, 50 és 25 ezer forintos könyvtulványt nyertek a Penna Könyvesbolt, valamint egy-egy ADT előfizetést az Arcanum Adatbázis Kft. jóvoltából.

A szakmai értékelést és döntést az egyesület által felkért kuratórium végezte, amelynek tagjai (változatlanul) Cseh Gergő Bendegúz főlevéltáros, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára főigazgatója, Csorba László történész, egyetemi tanár, (ELTE BTK Történeti Intézet) Tyekvicska Árpád főlevéltáros, az egyesület korábbi elnöke, és Kocsis András, a Kossuth Könyvkiadó korábbi vezérigazgatója voltak.

Csorba László, a díjak kiosztásáért felelős kuratórium elnöke beszédében kiemelte: nagy megtiszteltetés, hogy elsőként élvezhették ezeket a gyönyörű kiadványokat. Az olvasás egyben „örök szellemi önreflexió” is – jegyezte meg egyúttal.

A verseny „csúcstarabjai” közül a szakmai kiadványok megosztott első helyezettjével, az Aranybulla-tanulmánykötettel kezdte ismertetését, amely az Aranybulla másolatait őrző Magyar Nemzeti Levéltár (MNL), valamint az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Bölcsészettudományi Kutatóközpont (ELKH BTK) Moravcsik Gyula Intézete összefogásával valósult meg. Személyes hangvételű laudációjában Csorba László felidézte, hogy életében először 1971-ben látott aranybullapecsétet, és fiatalemberként már akkor megérezte a műtárgyból sugárzó „dimenziót”. A Magyar Nemzeti Levéltár társkiadásban megvalósult kiadványának erénye nemcsak információgazdagsága, hanem lenyűgöző vizualitása is, „egy archeopuzzle”, egy „ajándékdozozó játékokkal” – jellemezte a pályamunkát a professzor. A műben szereplő tudományos eredmények is imponálóak.

A megosztott első díjat emellett Iványosi-Szabó Tibor *Egy hódoltsági mezőváros lehetőségei és kálváriája. Kecskemét a kora újkorban* című alkotása nyerte, amelynek elolvasása megdöbbentő erővel hatott az értékelőkre. A kötet kiadója az MNL Bács-Kiskun Vármegyei Levéltára.

A második helyezést a kárpátaljai magyarok és németek 1944–1945. évi internálásáról szóló, Olekszij Korszun, Kosztyó Gyula és Toma Katalin által szerkesztett BFL-kiadvány szerezte meg. Csorba László ennek kapcsán felidézett egy, a szolvai emlékműnél tett látogatást. Az emlékmű, akárcsak e kötet, figyelmezteti a szemlélőt a múltban történt, soha nem feledhető traumákra. Amikor a gyászmunka lehetetlen, mert nin-

csenek halottak, csak eltűntek, és nyomukban a kérdőjelek, különösen fontos e tragikus történeti események tudományos feldolgozása.

A harmadik helyen végzett Szögi László *Peregrinatio academica* című, a külföldi magyar egyetemjárások történetéről írott munkája (ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár). A bemutatás során Csorba László elmondta, hogy Magyarország európai történetét nem lehet megérteni peregrinációkutatás nélkül, és a Szögi László életművét tartalmazó kitűnő kiadvány alapművé fog válni, hiszen nélkülözhetetlen a téma kutatásához.

A kiállítások kategóriában első helyen végzett az esztergomi Prímási Levéltár *Aranybulla 800* című kiállítása. A második a Pécsi Egyházmegyei Levéltár *állandó kiállítása* lett, a harmadik helyre a Magyar Nemzeti Levéltár *Európa digitális kincsei* című, európai felfedezésekről szóló, szórakoztató transzmédia kiállítását sorolták, amely a Várkert Bazárban tekinthető meg. A járvány idején nagyszerű reneszánszt élt meg a digitális kiállítás, bizonyíték erre ez a harmadik helyezés is.

A díjazottak bemutatása előtt az ismeretterjesztő kiadványok kategória létjogosultságát is hangsúlyozta Csorba László. A szakigazgatás és a tudományos kutatómunka profizmusával, annak specializálódásával szemben ott áll az átlagember, aki mindebből egyre kevesebbet ért. A tömegigény ugyanakkor jogos: mi történik az adófizetők pénzével? Ezt a paradoxont oldja fel a tudományos ismeretterjesztés. Szükség van olyan profi szakemberekre, akik értik a tudományos kutatás eredményeit, és ezt közvetítik az adófizető állampolgárok felé, kielégítik a tömeg demokratikus kontrollvágyát.

A három, díjat szerzett ismeretterjesztő kiadvány egyébként hasonlóan magas kvalitású, mint a szakmai kategóriába tartozók, és a zsűrinek nehéz dolga volt „rangsorolni” őket. *A Piarista 300 éve Szegeden* című alkotás nyerte el az első helyezést, második lett a BFL kiadványa, a *Bor mindenkor!*, amely a korábban virágzó és talán újra fellendülő budapesti szőlő- és borkultúrát mutatja be. A képzeletbeli dobogó harmadik fokára pedig az MNL Békés Vármegyei Levéltára kiadványa, az *Anno Gyula* került.

Ezt követően Cseh Gergő Bendegúz az online publikáció kategória díjazottjait.

Első díjat érdemelt a Magyar Nemzeti Levéltár *1828. évi országos összeírást tartalmazó adatbázisa*, amely 12 ezer település lakóinak névanyagát, társadalmi státuszát, vagyoni helyzetét tartalmazza rendszerezetten. A levéltárosok számára ismerős OCR-ezéssel sikerült ezt értelmezhetővé alakítani úgy, hogy a feldolgozás módszertana is különleges.¹

A második a BFL munkatársai által megalkotott *Kós Károly Virtuális Archívum* lett. Ebben 187 eredeti épület tervrajzát tették közzé egy határon átnyúló virtuális egyesítés formájában, hozzájárulva ezzel a nagy magyar művész nemzetközi ismertségéhez. A harmadik helyezést az MNL Tolna Vármegyei Levéltára olvasmányos, látványos, dekoratív és informatív online, virtuális kiállítása érdemelte ki az *1831. évi kolerajárványról*.

Török Ádám

¹ Az adatbázisról a Levéltári Szemle 2022. évi 2. számában (73–86.) jelent meg részletes beszámoló (Szerényi Ildikó: Az 1828. évi országos összeírás feldolgozása mesterséges intelligencia támogatásával és önkéntesek segítségével).

AZ ÉV LEVÉLTÁRI KIADVÁNYA ÉS KIÁLLÍTÁSA 2022 DÍJAZOTTJAI

I. Online publikációk (adatbázisok, online kiállítások) kategóriában:

1. *Az 1828. évi országos összeírás adatbázisa* (Magyar Nemzeti Levéltár)
2. *Kós Károly virtuális archívum* (Budapest Főváros Levéltára)
3. *Az 1831. évi kolerajárvány Tolna megyében* (MNL Tolna Vármegyei Levéltára)

II. Szakmai kiadványok (hagyományos, nyomtatott változatban megjelentetett monográfiák, forráskiadványok, levéltári segédletek, tanulmánykötetek, levéltári évkönyvek) kategóriában:

(Megosztott 1. díj)

1. *Andreae II regis hungariae decretum anni 1222. Bulla aurea roboratum.* Tanulmányok az Aranybulla kibocsátásának 800. évfordulójára. Szerk.: Mayer Gyula – Szovák Kornél – Rácz György. Budapest, 2022. (Magyar Nemzeti Levéltár)
1. Iványosi-Szabó Tibor: *Egy hódoltsági mezőváros lehetőségei és kálváriája. Kecskemét a kora újkorban.* Kecskemét, 2022. (MNL Bács-Kiskun Vármegyei Levéltára)
2. *Kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944 és 1955 között. Levéltári iratok és dokumentumok.* Szerk.: Olekszij Korszun–Kosztjó Gyula–Toma Katalin. Budapest, 2022. (Budapest Főváros Levéltára)
3. Szögi László: *Peregrinatio academica. A külföldi magyar egyetemjárás története, mérete és irányai 1150–1918.* (Felsőoktatástörténeti kiadványok. Új sorozat 26.) Budapest, 2022. (ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár)

III. Ismeretterjesztő kiadványok (ismeretterjesztő kiadványok, kiállítási katalógusok, albumok) kategóriában:

1. *A Piarista 300 éve Szegeden.* Szerk.: Károlyi Attila. Szeged, 2022. (Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára)
2. Simon Katalin: *Bor mindenkor! Szőlő- és borkultúra a fővárosban a 17. századtól napjainkig.* Budapest, 2022. (Budapest Főváros Levéltára)
3. *Anno Gyula. Mozaikok, történetek városunk múltjából.* Szerk.: Erdész Ádám – Héjja Julianna. Gyula, 2022. (MNL Békés Vármegyei Levéltára)

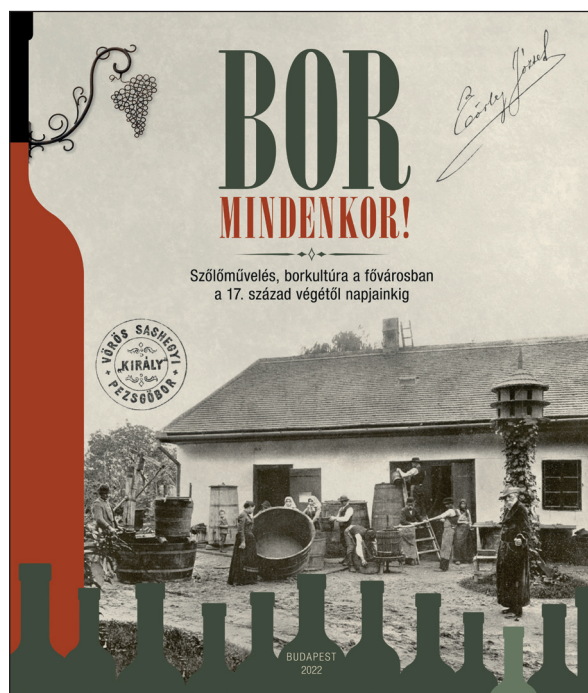
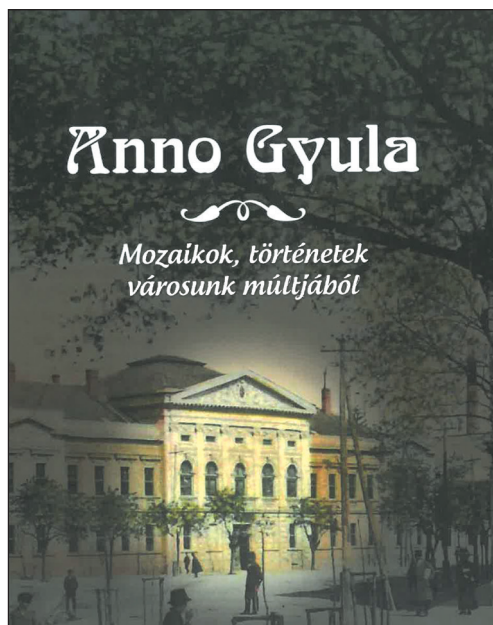
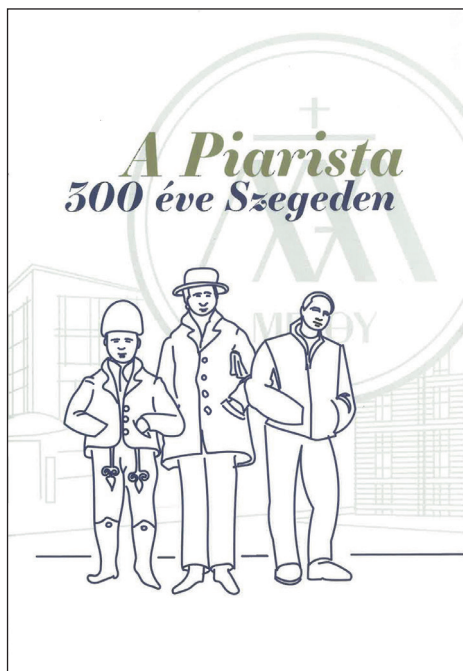
IV. Kiállítások (hagyományos módon rendezett levéltári kiállítások) kategóriában:

1. *Aranybulla 800* (Prímási Levéltár)
2. *Pécsi Egyházmegyei Levéltár állandó kiállítása a Székeskáptalani Levéltárban* (Pécsi Egyházmegyei Levéltár)
3. *Európa digitális kincsei – Az európai felfedezések: az Újvilágtól az új technológiákig* (Magyar Nemzeti Levéltár)

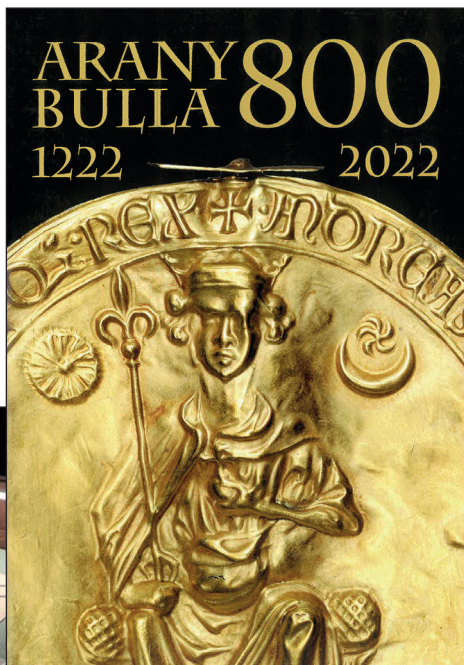

A rendezvény pillanatképei a díjazottak egy részének fotóival
(Fotó: Tálás Róbert)

KATEGÓRIA

KATEGÓRIA **IV.**

A Levéltári Szemle szerzőinek figyelmébe!

A Levéltári Szemle aktuális közlési és hivatkozási szabályzata, valamint a levéltáros interjúkra vonatkozó útmutató elérhető a Magyar Levéltári Portálon:

[https://archivportal.hu/index.php/egyesulet/
leveltari-szemle/](https://archivportal.hu/index.php/egyesulet/leveltari-szemle/)

Kérjük jövődő szerzőinket, hogy kéziratuk elkészítésénél ezen útmutatókat vegyék figyelembe!

A borító Belicza András, MLVT-vándorgyűlésen készített fényképének felhasználásával készült.

600 Ft

WWW.ARCHIVPORTAL.HU/LEVELTARI-SZEMLE